

25.9.2002

717/4/00

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Esittelijäneuvos Raino Marttunen

HUOMAUTUS LAINVASTAISESTA MENETTELYSTÄ VIRKASUHDETTA PURETTAESSA

1

KANTELUKIRJOITUS

Ammattiliitto A on osoittanut valtioneuvoston oikeuskanslerille kantelukirjoituksen, joka on 17.3.2000 siirretty eduskunnan oikeusasiamiehen käsiteltäväksi. Kantelukirjoituksessa arvostellaan erityisesti Kuljetusvarikon päällikön, everstiluutnantti X:n ja varikon talouspäällikön Y:n menettelyä B:n virkasuhteen purkamiseen liittyneiden tapahtumien yhteydessä.

Kantelussa on pyydetty tutkimaan, oliko X menetellyt virkavelvollisuuksiensa mukaisesti purkaessaan sairaslomalla olleen B:n virkasuhteen. B:tä oli sitä ennen myös muun muassa puhuteltu ja painostettu epäasiallisesti ja nöyryyttävästi. Kantelussa on pidetty epäasiallisena myös sitä, että virkasuhteen purkamisen peruste oli mainittu varikon henkilökunnalle jaetussa kirjallisessa tiedotteessa. B oli joutunut sittemmin pysyväälle työkyvyttömyyseläkkeelle.

2

HANKITUT SELVITYKSET

Kantelukirjoituksen johdosta Pääesikunta on hankkinut asiassa everstiluutnantti X:n selvityksen sekä toimittanut asiassa omat lausuntonsa.

Tämän jälkeen talouspäällikkö Y on antanut häneltä erikseen pyydetyn selvityksen.

Kantelijayhdistys on antanut hankittujen selvitysten johdosta vielä vastineen.

Lisäksi asiassa on hankittu B:n virkasuhteen purkamisasiaa koskeva asiakirja-aineisto virkamieslautakunnalta.

3

TAPAHTUMATIETOJA

B oli 25.8.1997 päivätyn, häntä hoitaneen lääkärin lausunnon mukaan pysyvästi työkyvytön mainitusta ajankohdasta lukien. B:n haettua sairauspäivärahaa 1.9.1997 lukien Kansaneläkelaitos oli kuitenkin 26.11.1997 hylännyt hakemuksen. Päätöksen mukaan B:tä ei esitetyn selvityksen perusteella voitu pitää kykenemättömänä tekemään työtään. Tämän Kansaneläkelaitoksen päätöksen perusteella X oli todennut B:n työkykyiseksi ja ilmoittanut, ettei hän tulisi hyväksymään erikoislääkärin todistusta B:n työkyvyttömyydestä. X oli kehottanut B:tä ilmoittautumaan välittömästi kuljetusvarikolla työn aloittamista varten. X ja B olivat neuvotelleet asiasta 10.12.1997.

Kuljetusvarikon päällikkö oli 17.12.1997 tekemällään päätöksellä purkanut B:n virkasuhteen, koska hän päätöksen mukaan oli törkeästi rikkonut virkavelvollisuuksiaan jättämällä tulematta töihin useista kehotuksista ja käskyistä huolimatta.

Kuljetusvarikon 22.1.1998 päivätyn tiedotteen mukaan "X on purkanut B:n virkasuhteen 31.12.1997 lukien. Syy: Kieltäytyminen töistä ilman perusteltua syytä".

Myöhemmin Kansaneläkelaitos oli tehnyt 18.2.1998 uuden päätöksen, jolla B:lle oli myönnetty sairauspäiväraha 1.9.1997 lukien ja samalla oikaistu aiempi kielteinen päätös.

B teki X:n päätöksestä 30.1.1998 oikaisuvaatimuksen virkamieslautakunnalle, joka ratkaisi asian 2.9.1998. Virkamieslautakunnan mukaan ei ollut ilmennyt, että kyseistä B:tä hoitaneen lääkärin antamaa todistusta ei olisi voinut pitää riittävän luotettavana. Kansaneläkelaitoksen päätöksellä ei virkamieslautakunnan mukaan ollut lopullisesti ratkaistu kysymystä B:n työkykyisyydestä. Tämä Kansaneläkelaitoksen päätös oli virkamieslautakunnan mukaan myös sittemmin oikaistu.

Virkamieslautakunta katsoi, että lääkärintodistuksella osoittamansa työkyvyttömyyden perusteella B oli voinut laillisesti kieltäytyä työskentelystä ja saapumasta työpaikalle eikä hän ollut törkeällä tavalla rikkonut virkavelvollisuuksiaan. Kuljetusvarikon päätös, jolla B:n virkasuhde oli purettu, oli virkamieslautakunnan mukaan näin ollen lainvastainen.

Pääesikunnan henkilöstöosasto on lausunnossaan katsonut, että X oli Kansaneläkelaitoksen kannan johdosta voinut päätyä päätöksessään esitettyyn lopputulokseen. Suositeltavinta olisi henkilöstöosaston mukaan kuitenkin ollut ennen purkupäätöstä velvoittaa B valtion virkamieslain mukaisesti vielä tarvittaviin lääkärintarkistuksiin puolustusvoimien työterveyshuoltoa hyväksi käyttäen. Tapauksen johdosta Pääesikunnan henkilöstöosasto oli lausuntonsa mukaan tiedotteessaan 26.11.1998 kiinnittänyt joukko-osaston komentajien ja muiden työnantajavirkamiesten huomiota asiaan.

4

RATKAISU

4.1

Väitetty epäasiallinen puhuttelu ja painostus

X ja Y ovat kiistäneet väitteet B:n epäasiallisesta puhuttelusta ja painostuksesta. Selvitys on siten ristiriidassa sen kanssa, mitä kantelukirjoituksessa on kerrottu tapahtumista. Lisäselvitystä näistä ilmeisesti kahden kesken käydyistä keskusteluista ei ole saatavissa. Käytettävissäni olevan selvityksen perusteella ei ole näin ollen riittävää näyttöä siitä, että X tai Y olisivat näiltä osin menettelleet kantelussa kerrotulla tavalla epäasiallisesti B:tä kohtaan.

4.2

Virkasuhteen purkaminen

Virkamieslautakunta on lainvoimaisella päätöksellään katsonut, ettei perusteita B:n työsuhteen purkamiselle ollut ollut ja että X:n tekemä päätös oli ollut lainvastainen. B:llä oli työsuhteen purkamishetkellä ollut häntä hoitaneelta lääkäriltä todistus, minkä mukaan hän oli pysyvästi työkyvytön. Asiakirjoista käy lisäksi ilmi, X oli purkupäätöstä 30.12.1997 täytäntöön pannessaan tietoinen myös B:n vastineessa mainitusta, joulukuussa 1997 annetusta myöhemmästä lääkärintodistuksesta, jossa B oli myös todettu työkyvyttömäksi.

Virkamiehen virkasuhde voidaan valtion virkamieslain 33 §:n mukaan purkaa heti, jos virkamies törkeästi rikkoo tai laiminlyö virkavelvollisuuksiaan. Saman lain 19 §:n mukaan virkamies voidaan määrätä hänen terveydentilansa toteamiseksi suoritettaviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin, jos se on tarpeen tehtävän hoitamisen edellytysten selvittämiseksi. Esitetyn selvityksen perusteella B:n virkasuhteen purkamiselle ilman hänen työkykyisyytensä lisäselvittämistä ei ole ollut lainmukaisia perusteita. Mielestäni X on B:n virkasuhteen purkaessaan menettänyt virkamieslautakunnan toteamin tavoin lainvastaisesti.

4.3

Tiedottaminen

Valtion virkamieslain 67 §:n mukaan virkamiehen työtodistuksessa ei saa mainita palvelusuhteen päättymisen syytä eikä arvolausetta virkamiehen osoittamasta työtaidosta, ahkeruudesta ja käytöksestä, jollei virkamies sitä pyydä. Vaikka esillä olevassa tapauksessa ei olekaan kysymys työtodistuksesta, on mainitusta lainkohdasta nähdäkseni saatavissa jossain määrin tukea myös kantelussa mainitun tiedotteen sisällön asianmukaisuuden arvioinnille. Mielestäni B:n virkasuhteen päättymisen syyn tiedottaminen on ollut harkitsematonta ja myös ennenaikaista, koska määräaika purkupäätöksestä tehtävälle oikaisuvaatimukselle ei ollut tällöin vielä kulunut umpeen.

5

TOIMENPITEET

Asiakirjoista saatavan selvityksen perusteella katson aiheelliseksi oikeusasiamiehestä annetun lain 10 §:n nojalla antaa Kuljetusvarikon päällikkönä toimineelle everstiluutnantti evp. X:lle huomautuksen hänen edellä todetusta lainvastaisesta menettelystään B:n virkasuhdetta purettaessa. Saatan samalla X:n tietoon myös käsitykseni hänen menettelystään B:n virkasuhteen purkamisesta henkilöstölle tiedotettaessa. Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen päätöksestä Pääesikunnan välityksellä X:lle.

Muihin toimenpiteisiin kantelukirjoitus ei ole antanut aihetta laillisuusvalvojan taholta.

Kantelukirjoituksen liitteet palautetaan päätöksen mukana.